

Kliimaministeerium
info@kliimaministeerium.ee

Teie 19.12.2024

nr 1-4/24/6167,
KLIM/24-1342/-1K

Meie 13.01.2025

nr 1.1-11/5758-2

**Atmosfääriõhu kaitse seaduse ja
teiste seaduste muutmise seaduse
eelnõu kooskõlastamine**

Austatud proua kliimaminister

Rahandusministeerium kooskõlastab atmosfääriõhu kaitse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu järgmiste märkustega:

1. Palume vältida direktiivi laiemat rakendamist ning muudatusi ja nende mõjusid seletuskirjas lähemalt avada.
2. Direktiivi 2003/87/EÜ art 10 lõike 3 punkti ha kohaselt on üheks kasvuhoonegaaside heitkoguse müügist saadud tulu kasutuseesmärgiks „*to provide financial support to address social aspects in lower- and middle-income households, including by reducing distortive taxes, and targeted reductions of duties and charges for renewable electricity*“.

Tulenevalt sellest muudetakse atmosfääriõhu kaitse seaduse § 161 lõike 4 punktiga 4, milles kasutatakse väljendit „moonutavad maksud“.

Esmalt tuleks kindlasti täpsustada vähemalt seletuskirjas, mida peetakse silmas moonutatavate maksude ja nende vähendamise all. Näiteks selgitada, milliste riiklike maksude (vt MKS § 3 lg 2) puhul võiks see eesmärk olla asjakohane. Kas direktiivi eesmärgist lähtuvalt ei oleks asjakohane viidata hoopis kitsamalt teatud keskkonnatasudele, mitte Eesti maksusüsteemile tervikuna? Seletuskirjast ei selgu, kas moonutuste all peetakse silmas energiaturu moonutusi või mistahes maksuseadustes sätestatud kõiki maksusoodustusi, mis omal moel ühetaolist maksustamist moonutavad (kasvõi nt madalam käibemaksumäär raamatutele ja õpikutele). Ebaselgeks jääb, kas ka ühetaoline maksustamine võiks tähendada moonutusi. Eestis nimelt on elektriaktsiis alati olnud ühetaoline sõltumata energiaallikatest. Viidatud puuduste tõttu ei ole võimalik hinnata muudatustega kaasnevaid tegelikke mõjusid.

Teiseks, atmosfääriõhu kaitse seadusesse sätestatakse maksupoliitiline eesmärk vähendada taastuvenergiast toodud elektrienergia makse. Direktiiv viitab tasude ja lõivude vähendamisele. Maksupoliitika kujundamine on Rahandusministeeriumi pädevusalas ning seda ei ole võimalik järgalt atmosfääriõhu kaitse seadusega siduda. Mõistame, et ka direktiivi

läbirääkimistel sihti pigem muude rahaliste kohustuste vähendamist, mitte maksude vähendamist. Palume püsida direktiivi ülevõtmisel direktiivi eesmärkide raames.

3. Eelnõu § 1 punktiga 3 muudetakse atmosfääriõhu kaitse seaduse § 131 teksti. Kehtivas AÕKS-s on selle sätte lõpp "...kasvuhoonegaaside heide atmosfääri", praeguses eelnõus üksnes „KHG heide“ – palume selgitada, kas edaspidi on heite käsitus laiem kui seni ega piirdata ainult atmosfääri paisatava heitega? (Või oleks asjakohane jätta ka muudetava sätte lõppu sõna „atmosfääri“?)

4. Paragrahvi 1 punktiga 18 lisatava lõike 8 korrektne sõnastus oleks „... ei kuulu käitise tegevusala enam... loetletud tegevusalade hulka,...“ (käitis ise ei kuulugi tegevusalade hulka).

5. Lisatavas lõikes 9 on viidatud lõike 8 kohast käitajat, ent see ei ole korrektne: lg 8 käsitletakse käitist, mitte käitajat. Ühel käitajal võib olla enam kui üks käitis, seega nt kui sama käitaja mõni käitis muudab tegevusala ega kuulu enam HKS-i, aga teine käitis kuulub jätkuvalt HKS-i, siis käiks lg 9 üksnes tolle näites esimesena nimetatud käitise kohta, ent mitte käitaja kõigi käitiste kohta. Ettepanek sõnastust mitmetimõistetavuse vältimiseks muuta.

6. Paragrahvi 1 punktiga 20 tehtavas muudatuses on üks viidatud tähtaegadest – 2024. a 30. juuni – juba möödas. Palume selle välja jätta.

7. Paragrahvi 1 punktiga 22 lisatava lõike 7 lõpu kohase erisuse kohaldamise alus võiks olla konkreetsemalt määratletud, nt sätestatud investeeringuotsuse tegemise tähtaeg vmt ("... välja arvatud juhul, kui asjaomaste investeeringute tasuvusaeg ületab kolme aastat või kui nende investeeringute kulud on ebaproportsionaalselt suured"). Samuti tuleks seletuskirja lisada selgitus lõike 7 sätestatava erisuse kohaldamise eelduse kohta.

8. Paragrahvi 1 punktiga 23 lisatava § 156¹ lõikes 1 ei ole praegu määratletud, et selles lõikes käsitletud lubatud heitkoguse ühikuid eraldatakse tasuta – konteksti kohaselt on see sõna puudu ja tuleks lisada. Sama kommentaar kehtib ka § 1 p 37 esitatud lisatava lõike 10 teksti kohta.

9. Paragrahvi 1 punktiga 27 lisatavas lõikes 2 kasutatav määratlus „lennundus“ on laiem kui üle võetava direktiivi kohane „lennujaamad“, seda arvestades tagasimakse riski vältimiseks ettepanek kasutada eelnõus direktiiviga analoogset sõnastust (lennujaamad).

10. Paragrahvi 1 punktiga 38 muudetava § 165¹ lõike 3 punkti 2 sõnastust tuleb korrigeerida, viimaks see kooskõlla direktiivi muudatusega ja vältimaks kitsendamist: kasutada tuleks fraasi „hoonete valdkonnas“ (praeguses eelnõus toodu on sellest oluliselt kitsam, sh ei kata juba heakskiidu saanud Eesti MF avaliku sektori hoonete energiatõhususe programmi ulatust).

11. Paragrahvi 1 punkt 40 – ettepanek asendada energiamajanduse korralduse seaduse ja eelnõu aluseks oleva direktiivi sõnastusega parema kooskõla huvides sõnastus „energia ostmiseks“ sõnastusega „energiaostuvõimetuse leevendamiseks“.

12. Paragrahvi 1 punkt 42 – palume veenduda, kas ja mil määral on viidatud sätted seotud Eestis AÕKS ja RES alusel toetatavate MF programmide sisu, eesmärkide ja tegevustega (ning täiendada seletuskirja asjakohase selgitusega). Kui ei ole üheselt selge, kas kavandatud, heaks kiidetud ja ellu viimisel olevate Eesti MF programmide elluviimist saab sellise sätte korral kavandatud viisil jätkata, siis ettepanek RES-is kavandatud programmide tulemusliku elluviimise võimaldamiseks see sätte eelnõust välja jätta (või määratleda selle kehtivuse alguse peale praeguste MF programmide elluviimist).

13. Teeme ettepaneku täiendada § 1 punktiga 49 lisatava lõike 9 sõnastust, kuna fraas „lennunduse muu kui CO2 mõju“ ei ole üheselt mõistetav (lennundusel on nt mõju ka lennureisija rahakotile, lennujaama ümbruse mürareostusele jm, neid pole siinkohal eeldatavasti mõeldud).

14. Paragrahvi 1 punktiga 56 täiendatava paragrahvi lõikes 4 viidatud tähtaeg – 31. jaanuar 2025. a - on seaduse vastu võtmise ajaks juba möödas. Ettepanek kaaluda selle tähtaja välja jätmist või asendamist hilisema tähtajaga. Kui lisatava paragrahvi lõikes 1 on mõeldud EL sadamate vahelisi reise (erinevalt järgmises sättes määratletud reisidest), siis tuleks sedasi ka üheselt mõistetavalt sõnastada.

15. Paragrahvi 1 punktiga 56 lisatava paragrahvi lõike 1 lõpus toodud määratlus „suurendatakse Euroopa tarbijahinnaindeksi alusel“ ei ole üheselt mõistetav, kuna sättest (ega ka seletuskirjas) ei selgu, millise aasta taset loetakse THI alusel suurendamise korral baastasemeks (nö 100% tasemeks) ja seega millise aasta tasemega võrreldes 100€/ühik määra suurendama hakatakse. Tegu on olulise mõjuga sättega ja see peaks olema selgelt mõistetav. Palume sätet täiendada ning lisada selgitus seletuskirja.

16. Seletuskirja leheküljel 9 on lõik, mille sisu peame vajalikuks täpsustada (*Siiski on ootus, et kestliku lennukikütuse tootmine kasvab ning selleks, et kompenseerida kütuste hinnavahet, võimaldatakse nende kasutajatele eraldada tasuta lubatud heitkoguse ühikuid. Täpsemalt hakkab süsteemi reguleerima komisjoni delegeeritud õigusakt, mis kehtestab üksikasjalikud reeglid iga-aastaseks kulude erinevuse arvutamiseks ja lubatud heitkoguse ühikute eraldamiseks. Samuti kehtestab see üksikasjalikud reeglid kasvuhoonegaaside heitkoguste arvutamiseks ning korra, kuidas võtta arvesse CO2 hindadel põhinevate stiimulite ja tavapäraste lennukikütuste ühtlustatud madalaimal maksustamise tasemel põhinevad stiimulid.*)

Juhime tähelepanu, et aktsiisiga ei maksustata õhusõiduki kütust, välja arvatud mitteäriline otstarve. Seetõttu jääb arusaamatuks, mida peetakse silmas madalaima maksustamise taseme all.

16. Seletuskirja leheküljel 28 on käsitletud võimalikku topelt-koormuse riski kui peaks rakenduma IMO tasandil süsiniku tasu. Kahetsusväärset ei selgu, mis võiks olla viidatud riski avaldumise ligikaudne tõenäosus ning mis võiks olla Eesti seisukoht, et vältida merendussektorile ebasoodsa konkurentsiolekorra teket.

17. Seletuskirja seitsmendas osas (tegevused, kulud, tulud) on puudu info Keskkonnaametile uute ülesannetega seoses lisanduvast töökoormuse kohta ning sellega seotud kulu prognoos (sh arvestuse alused). Ei selgu, kas (ja millises mahus) niisuguse kulu katmine on kavandatud KLIM eelarveosast. Seega ei selgu, milline on seadusemuudatusega kaasnev mõju riigieelarvele. Puudu on ka selgitus ning prognoos eelnõu § 1 p 2 alusel sätestatavate trahvide (riigieelarvesse) laekumise suurusjärgu kohta aastas.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Jürgen Ligi
rahandusminister

Virge Aasa 5885 1493
Virge.Aasa@fin.ee

Anneli Valgma 5885 1315
Anneli.Valgma@fin.ee

Lauri Lelumees 5885 1404
Lauri.Lelumees@fin.ee

Mari Lahtmets 5885 1430
Mari.Lahtmets@fin.ee